

Deșteaptă-te, române!

Versuri: Andrei Mureșanu
Muzica: Anton Pann

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată, croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

.....

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

.....

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației pentru cetățenie democratică
1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice

1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect dedicat problemelor comunității educaționale/locale
2.2. Participarea, prin derularea unui proiect, la rezolvarea problemelor comunității educaționale/locale

2.3. Rezolvarea, în perechi/ echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

3.1. Manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru exercitarea calității de cetățean

3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune

CUPRINS

Recapitulare inițială	8
Unitatea 1. Sistemul politic în România	9
Lecția 1. Drepturile omului	10
Lecția 2. Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare	14
Lecția 3. Constituția României	18
3.1. Structura Constituției	18
3.2. Valori și principii constituționale	22
Recapitulare	26
Evaluare	27
Lecția 4. Principii și instituții democratice	28
4.1. Statul democratic și principiul pluralismului: dreptul de asociere și partidele politice	28
4.2. Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român	31
4.2.1. Autoritatea legislativă; legile	31
4.2.2. Executivul; administrația centrală și locală	35
4.2.3. Autoritatea judecătorească; aplicarea legilor	39
4.2.4. Președintele României	43
4.3. Statul de drept	46
Recapitulare	49
Evaluare	50
Unitatea 2. Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică	51
Lecția 1. Domnia legii și puterea cetățenilor	52
1.1. Procesul de elaborare a legilor; participarea cetățenilor la elaborarea legislației	52
1.2. Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor; limite ale libertății	56
1.3. Justiția ca instituție de apărarea și de îndeplinire a dreptății; egalitatea în fața legii și accesul la justiție al cetățenilor	60
1.4. Copilul în procesul judiciar; delincvența juvenilă; consecințe ale nerespectării legii	64

Lecția 2. Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice și la controlul aplicării acestora.....	68
2.1. Implicarea civică în contextul democrației reprezentative și al formelor de manifestare a democrației directe	68
2.2. Alegerile și votul; alegerea reprezentanților; evaluarea activității reprezentanților aleși	71
2.3. Societatea civilă, organizații nonguvernamentale, tipuri de inițiative cetățenești în comunitățile locale	74
2.4. Rolul îndeplinit de mass-media în societate și în formarea opiniei publice	77
Recapitulare	81
Evaluare	82
Unitatea 3. Proiectul educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale	83
1. Elaborarea și derularea proiectului educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale	84
1.1. Alegerea temei	84
1.2. Elaborarea fișei de proiect.....	86
1.3. Derularea proiectului propus	87
1.4. Evaluarea proiectului propus	88
Recapitulare finală	89
Evaluare finală	90
Dicționar	91
Anexa 1. <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i> (Extras)	92
Anexa 2. <i>Constituția României</i> (Extras)	94
Autoevaluare	96

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

- 1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației pentru cetățenie democratică
- 1.2. Analizarea unor situații problematice determinate de abaterea de la valorile, principiile, practicile societății democratice
- 1.3. Argumentarea în favoarea respectării valorilor, principiilor, normelor și practicilor specifice unei societăți democratice și statului de drept

2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

- 2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect dedicat problemelor comunității educaționale/locale
- 2.2. Participarea, prin derularea unui proiect, la rezolvarea problemelor comunității educaționale/locale
- 2.3. Rezolvarea, în perechi/ echipă, a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate democratică

3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

- 3.1. Manifestarea disponibilității pentru participare civică și pentru exercitarea calității de cetățean
- 3.2. Aplicarea unor valori, norme și principii democratice în situații concrete care presupun decizie și acțiune

Manualul este structurat în trei unități de învățare, ce prezintă într-un mod atractiv conținuturile domeniilor din programa școlară: „Sistemul politic din România”, „Raportul cetățeni – autorități”. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică” și „Proiectul educațional dedicat problemelor comunității educaționale/locale”.

Fiecare unitate de învățare cuprinde lecții de predare, aplicații practice, o lecție de recapitulare și una de evaluare.

Lecția de predare-învățare cuprinde rubrici care asigură o viziune de ansamblu a temelor abordate, iar metodele de evaluare sunt dintre cele mai diverse (portofoliu, proiect, auto-evaluare etc.).

Instrucțiuni de utilizare a manualului

Manualul cuprinde:
variante tipărită

+
variante digitală similară cu cea tipărită, având în plus peste 70 de AMII (activități multimedia interactive de învățare) cu rolul de a spori valoarea cognitivă.

Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri și sunt simbolizate pe parcursul manualului astfel:

AMI static, de observare dirijată a unei imagini semnificative

Activitate interactivă, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

Activitate animată, filmuleț sau scurtă animație

În debutul versiunii digitale a manualului, sunt prezente instrucțiuni detaliate cu privire la structura meniului și la modul de navigare.

Pagină de unitate

Titlul unității de învățare

Titlu de lecție

Conținuturile unității de învățare

Retine

UNITATEA 1
SISTEMUL POLITIC ÎN ROMÂNIA

Document

Retine

Termeni-cheie

Știi că...

Animat

Document

Termeni-cheie

Știi că...

Animat

UNITATEA 1
SISTEMUL POLITIC ÎN ROMÂNIA

Lecția 1. Drepturile omului

Document

Retine

Termeni-cheie

Știi că...

Animat

An	Document	Eveniment	Importanța actuală
1879	Habara Capuș Ac	Parlamentul este în timpul intervenției Canalul de la Ibrău (1880-1885)	Nicio perioadă în țara deciziei unui județului care trebuia să se bazeze pe doli.
1689	Bill of Rights	Parlamentul englez în încercarea de a limita puterea monarhiei și a proteja libertățile individuale, precum și principiile de guvernare.	
1776	Declarația de Independență a Statelor Unite	Congresul Continental de la Philadelphia	Afirma drepturilor de a se organiza în grupuri diferite și apartenență.
1789	Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățenilor	Adunarea Națională a Franței	Enunțarea drepturilor de care se bucură toți cetățenii francezi.

Document

Termeni-cheie

Știi că...

Animat

Amii static

UNITATEA 1

Lecția 2. Forme de guvernământ și regimul politic: regimul democratic, autoritare și totalitar

Document

Retine

Termeni-cheie

Știi că...

Animat

Document

Termeni-cheie

Știi că...

Animat

Interactiv

UNITATEA 1

RECAPITULARE

1. Răspundeți la întrebările din tabelul de mai jos.

2. Completați pe rând un tabel asemănător celui de mai jos.

Cu putere reprezentivă în țară?	Președinți	Guvern	Parlament	Judecătoria
Care este rolul puterii executivă?				
Care este rolul puterii legislative?				
Care este rolul puterii judecătorești?				

UNITATEA 1

EVALUARE

1. Algori reprezentă care complexitate fiecare unitate.

2. Descrieți omul și un caracter.

3. Descrieți omul și un caracter.

4. Descrieți omul și un caracter.

5. Descrieți omul și un caracter.

6. Descrieți omul și un caracter.

7. Descrieți omul și un caracter.

8. Descrieți omul și un caracter.

9. Descrieți omul și un caracter.

10. Descrieți omul și un caracter.

11. Descrieți omul și un caracter.

12. Descrieți omul și un caracter.

13. Descrieți omul și un caracter.

14. Descrieți omul și un caracter.

15. Descrieți omul și un caracter.

16. Descrieți omul și un caracter.

17. Descrieți omul și un caracter.

18. Descrieți omul și un caracter.

19. Descrieți omul și un caracter.

20. Descrieți omul și un caracter.

21. Descrieți omul și un caracter.

22. Descrieți omul și un caracter.

23. Descrieți omul și un caracter.

24. Descrieți omul și un caracter.

25. Descrieți omul și un caracter.

26. Descrieți omul și un caracter.

27. Descrieți omul și un caracter.

28. Descrieți omul și un caracter.

29. Descrieți omul și un caracter.

30. Descrieți omul și un caracter.

31. Descrieți omul și un caracter.

32. Descrieți omul și un caracter.

33. Descrieți omul și un caracter.

34. Descrieți omul și un caracter.

35. Descrieți omul și un caracter.

36. Descrieți omul și un caracter.

37. Descrieți omul și un caracter.

38. Descrieți omul și un caracter.

39. Descrieți omul și un caracter.

40. Descrieți omul și un caracter.

41. Descrieți omul și un caracter.

42. Descrieți omul și un caracter.

43. Descrieți omul și un caracter.

44. Descrieți omul și un caracter.

45. Descrieți omul și un caracter.

46. Descrieți omul și un caracter.

47. Descrieți omul și un caracter.

48. Descrieți omul și un caracter.

49. Descrieți omul și un caracter.

50. Descrieți omul și un caracter.

51. Descrieți omul și un caracter.

52. Descrieți omul și un caracter.

53. Descrieți omul și un caracter.

54. Descrieți omul și un caracter.

55. Descrieți omul și un caracter.

56. Descrieți omul și un caracter.

57. Descrieți omul și un caracter.

58. Descrieți omul și un caracter.

59. Descrieți omul și un caracter.

60. Descrieți omul și un caracter.

61. Descrieți omul și un caracter.

62. Descrieți omul și un caracter.

63. Descrieți omul și un caracter.

64. Descrieți omul și un caracter.

65. Descrieți omul și un caracter.

66. Descrieți omul și un caracter.

67. Descrieți omul și un caracter.

68. Descrieți omul și un caracter.

69. Descrieți omul și un caracter.

70. Descrieți omul și un caracter.

71. Descrieți omul și un caracter.

72. Descrieți omul și un caracter.

73. Descrieți omul și un caracter.

74. Descrieți omul și un caracter.

75. Descrieți omul și un caracter.

76. Descrieți omul și un caracter.

77. Descrieți omul și un caracter.

78. Descrieți omul și un caracter.

79. Descrieți omul și un caracter.

80. Descrieți omul și un caracter.

81. Descrieți omul și un caracter.

82. Descrieți omul și un caracter.

83. Descrieți omul și un caracter.

84. Descrieți omul și un caracter.

85. Descrieți omul și un caracter.

86. Descrieți omul și un caracter.

87. Descrieți omul și un caracter.

88. Descrieți omul și un caracter.

89. Descrieți omul și un caracter.

90. Descrieți omul și un caracter.

91. Descrieți omul și un caracter.

92. Descrieți omul și un caracter.

93. Descrieți omul și un caracter.

94. Descrieți omul și un caracter.

95. Descrieți omul și un caracter.

96. Descrieți omul și un caracter.

97. Descrieți omul și un caracter.

98. Descrieți omul și un caracter.

99. Descrieți omul și un caracter.

100. Descrieți omul și un caracter.

Dictionar

Secvență de evaluare

Dragi elevi,

Pe parcursul clasei a VII-a veți studia o nouă disciplină – *Educație pentru cetățenie democratică*. Acest manual va fi ghidul de încredere care vă va permite să vă folosiți competențele dobândite în anii anteriori și să vă dezvoltați altele noi necesare atât vouă, cât și societății. Orice drum veți alege în viață, veți avea și calitatea de cetățeni, una extrem de importantă, poate cea mai importantă, fiindcă veți lua decizii care vă vor influența viețile. *Democrația și cetățenia* sunt două concepte cu care v-ați mai întâlnit în timpul lecțiilor de istorie și de educație socială, însă acum veți înțelege ce roluri aveți în societate, care vă sunt drepturile și responsabilitățile și cum să alegeți conștient, informat, fiindcă democrația înseamnă implicare și răspundere din partea fiecăruia dintre noi.

Manualul vă oferă cunoștințe noi, importante și adaptate nivelului vostru de înțelegere, structurate în trei unități. **Prima unitate** vă readuce în atenție conceptul de drepturi ale omului, în **a doua unitate** veți găsi acele instrumente prin care vă puteți implica pentru ca țara noastră să aibă un viitor mai bun. Democrația nu este un râu ce curge neîntrerupt în aceeași matcă. A fost nevoie de multe sacrificii din partea înaintașilor noștri pentru ca noi să ne putem bucura de beneficiile ei. Imaginați-vă democrația ca pe un pom fructifer care rodește atunci când este îngrijit cu atenție, pricepere și dragoste. Dacă însă este neglijat, recoltele vor fi tot mai slabe, iar pomul, în cele din urmă, se va usca și va muri. Democrația este aidoma unui pom fructifer, este fragilă și are nevoie de noi toți pentru a funcționa.

Cea de **a treia unitate** vă va oferi modele concrete prin care puteți deveni factorii care aduc schimbarea mult visată. Schimbările importante se obțin în timp, iar pentru a ajunge la acestea e nevoie de mulți pași mici, asemenea celor făcuți atunci când escaladăm un munte. Un proiect care să rezolve o problemă din comunitatea ta reprezintă un astfel de pas. Dar, ca orice lucru de valoare, și acesta înseamnă a lucra cu ceilalți și pentru ceilalți. Cooperarea, solidaritatea, generozitatea, sacrificiul de sine sunt valorile care stau la baza civilizației.

Când veți ajunge la finalul acestei aventuri a cunoașterii, vă veți putea numi cu mândrie CETĂȚENI. A fi cetățean este o mare responsabilitate, iar acest manual vă va călăuzi pe calea înțelegerii rolului care îi revine fiecăruia dintre noi.

Acestea fiind spuse, să pornim pe palpitantul drum al cunoașterii și devenirii.

Autorii

RECAPITULARE INIȚIALĂ

I. Plasează, pe caiet, termenii de mai jos în coloana potrivită.

Principii și valori ale societății interculturale	Inamicii societății interculturale
...	...

II. Realizează conexiunea corectă între termeni și definiții

1. patriotism	a. schimbul de opinii între membrii unor culturi diferite.
2. patrimoniu cultural	b. idee preconcepută despre o persoană/grup de persoane.
3. identitate culturală	c. totalitatea creațiilor culturale reprezentative pentru o anumită cultură.
4. societate interculturală	d. totalitatea elementelor prin care se identifică membrii unei anumite culturi.
5. prejudecată	e. societate compusă din mai multe grupuri culturale.
6. dialog intercultural	f. atitudine de respect și apreciere pentru propria țară.
	g. legătură puternică între membrii unei anumite comunități.

III. Stabilește valoarea de adevăr (adevărat sau fals) a fiecărui enunț de mai jos.

1. Globalizarea este un fenomen care împiedică dialogul între culturi.
2. Patrimoniul cultural poate fi material și imaterial.
3. Antisemitismul înseamnă ura față de evrei.
4. Prejudecățile și stereotipurile favorizează dialogul intercultural.
5. Tradițiile și obiceiurile sunt specifice doar culturilor din Asia.
6. Excluderea poate afecta grav sănătatea unei societăți.

IV. Enumeră cele mai importante sărbători religioase și laice din cadrul culturii căreia îi aparții.

V. Numește câteva minorități naționale care locuiesc în România.

Fig. 1. Diversitate

Fig. 2. Minorități naționale

UNITATEA 1

SISTEMUL POLITIC ÎN ROMÂNIA

Conținuturi:

Lecția 1. Drepturile omului

Lecția 2. Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare

Lecția 3. Constituția României

3.1. Structura Constituției

3.2. Valori și principii constituționale

Recapitulare / Evaluare

Lecția 4. Principii și instituții democratice

4.1. Statul democratic și principiul pluralismului: dreptul de asociere și partidele politice

4.2. Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român

4.2.1. Autoritatea legislativă; legile

4.2.2. Executivul; administrația centrală și locală

4.2.3. Autoritatea judecătorească; aplicarea legilor

4.2.4. Președintele României

4.3. Statul de drept

Recapitulare / Evaluare

Fișa de observare sistematică a comportamentului elevilor la orele de educație socială, utilizată de cadrul didactic pe parcursul unității de învățare *Sistemul politic în România*

Criteria evaluatee/indicatori	Nivel scăzut	Nivel mediu	Nivel ridicat
1. Respectarea regulilor grupului			
2. Exprimarea socială și emoțională adecvate			
3. Capacitatea de autoorganizare			
4. Implicarea și îndeplinirea corectă a sarcinilor			
5. Atitudinea adecvată față de colegi			
6. Interesul față de disciplina educației sociale			
7. Progresul realizat			

Lecția 1. Drepturile omului

Document

„Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității.”

Declarația Universală a Drepturilor Omului (Art. 1)

Termeni-cheie

- cod de legi
- drepturi civile, politice, sociale, economice și culturale
- inalienabil
- natural

Reține

Drepturile omului permit oricărei ființe umane să ducă o viață demnă, liberă și împlinită. De aceste drepturi se bucură orice persoană. De aceea, ele se mai numesc și **drepturi naturale**, pentru că fiecare dintre noi se naște cu aceste drepturi. În cea mai mare parte din trecutul omenirii, drepturile au existat pentru a proteja o anumită categorie socială sau profesională (*clerul*, nobilii, războinicii etc.), nefiind create pentru ca toți oamenii să se bucure de ele. Ideea că toți oamenii, indiferent de avere, rasă, religie ori gen, se bucură de aceleași drepturi a revoluționat felul în care ne raportăm la semenii noștri și a deschis o nouă eră în istoria umanității.

Legile sunt cele care stabilesc și protejează drepturile fiecărei persoane, dar stabilesc și obligațiile și îndatoririle fără de care nu ne-am putea bucura de ele. Primul **cod de legi** care s-a păstrat este cel al regelui babilonian Hammurabi (fig. 1), care datează din sec. al XVIII-lea î.H. Însă acesta garanta doar drepturile bărbaților liberi. Femeile, copiii și sclavii nu beneficiau de drepturi. În plus, cei bogați și puternici aveau un statut aparte, iar pedepsele nu erau aplicate în funcție de gravitatea fetei, ci de *rangul* făptuitorului.

Iată prin ce se deosebește, în primul rând, felul în care înțelegem conceptul de drepturi ale omului azi, ca fiind drepturi care se aplică tuturor oamenilor și nu doar unor categorii privilegiate.

Drumul către această stare de fapt a fost lung și anevoios. În 1215, la presiunile *nobililor*, Ioan Fără de Țară, regele Angliei, a semnat *Magna Charta Libertatum* (Marea Cartă a Libertăților – lb. latină), în care erau specificate anumite drepturi pentru toți locuitorii regatului.

Ceea ce a început atât de promițător a continuat, după mai bine de o jumătate de mileniu, cu documentele prezentate în tabelul de mai jos.

Fig. 1. Detaliu din Codul lui Hammurabi, primul cod de legi păstrat până în zilele noastre

An	Document	Emitent	Importanța actului
1679	Habeas Corpus Act	Parlamentul englez, în timpul domniei regelui Carol al II-lea (1660-1685)	Nicio persoană nu putea fi întemnițată în lipsa deciziei unui judecător, care trebuia să se bazeze pe dovezi.
1689	Bill of Rights	Parlamentul englez, la începutul domniei regelui Wilhelm de Orania (1689-1702)	Stabilea o serie de drepturi individuale, precum și principiile de succesiune la tron.
1776	Declarația de Independență a celor 13 colonii britanice din America de Nord	Congresul Continental de la Philadelphia	Afirma dreptul popoarelor de a se conduce conform propriilor dorințe și aspirații.
1789	Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului	Adunarea Națională a Franței	Enumera drepturile de care se bucurau toți cetățenii Franței.

Fig. 2. Documente referitoare la drepturile omului (sec. XVII-XVIII)

Prima a jumătate a secolului XX a fost marcată de cele două conflagrații mondiale (1914-1918, 1939-1945), în timpul cărora și-au pierdut viața milioane de oameni. În Al Doilea Război Mondial au fost comise crime îngrozitoare care nu aveau nicio justificare de ordin militar. *Naziștii* și aliații lor, printre care s-au numărat România (1940-1944), Slovacia, Croația ori Ungaria, au ucis, în mod sistematic, milioane de evrei. În Asia, armata japoneză a comis masacre îngrozitoare împotriva civililor neajutorăți din China și nu numai. Astfel de evenimente s-au produs și în timpul Primului Război Mondial.

Toate acestea, și multe alte evenimente tragice, au determinat statele lumii să redacteze un document, cu aplicabilitate universală, în care să fie înscrise drepturile oamenilor.

Astfel, la 10 decembrie 1948, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (ONU) a adoptat, la Paris, *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (fig. 3), care cuprindea 30 de articole în care sunt prezentate drepturile **naturale și inalienabile** (la care nu poate renunța) ale fiecărui om. Din nefericire, fiind o „declarație” și nu un „tratat internațional”, acest text extrem de important este mai degrabă o recomandare. Dacă ar fi fost un tratat, ar fi obligat toate statele semnatare să respecte prevederile lui. Declarației i s-a adăugat, la 20 noiembrie 1989, *Convenția cu privire la Drepturile Copilului* ca o recunoaștere a faptului că și minorii trebuie să se bucure de o protecție specială.

România, devenită membră a ONU în anul 1955, a aderat și la principiile *Declarației Universale a Drepturilor Omului*. În realitate, în România, în perioada guvernării comuniste (1945-1989), drepturile omului nu au fost respectate, în ciuda asigurărilor făcute în plan internațional. Astfel de cazuri se mai întâlnesc și astăzi în țări precum Federația Rusă, Coreea de Nord, Iran sau Venezuela.

Drepturile de care se bucură oamenii sunt drepturi civile și politice, economice, sociale și culturale, însă pot fi și drepturi pozitive și negative.

Drepturile civile și politice

Sunt acele drepturi prin care se asigură libertățile și accesul cetățenilor la viața politică a unei țări, din postura de alegători și candidați.

Exemple: libertatea individuală, libertatea presei, libertatea cuvântului, libertatea întrunirilor, dreptul la asociere, dreptul la vot, dreptul de a candida etc.

Drepturile negative

Sunt acele drepturi pe care o persoană le are fără intervenția statului. Cuvântul *negativ* nu are în această situație un sens rău, ci se referă la faptul că drepturile de care dispune un individ neagă statului dreptul de acțiune într-un anumit fel asupra posesorului acestora.

Exemple: dreptul la viață, dreptul la libertate, dreptul la conștiință etc.

Drepturile economice, sociale și culturale

Sunt acele drepturi care permit cetățenilor să aibă o viață împlinită sub aspect economic, social și cultural.

Exemple: dreptul la proprietate, dreptul la muncă, dreptul la pensie, dreptul la concediu, dreptul la cultură etc.

Drepturile pozitive

Sunt acele drepturi pe care un individ le are prin intervenția statului, ceea ce înseamnă că statul trebuie să acționeze ca acesta să se poată bucura de ele.

Exemple: dreptul la îngrijire medicală, dreptul la pensie, dreptul la concediu plătit etc.

? Știi că...

...*Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului* este carta fundamentală prin care, la data de 26 august 1789, au fost puse, în Franța și în lume, bazele democrației moderne? Documentul a constituit sursa de inspirație a numeroase texte similare adoptate în Europa și America Latină în secolul al XIX-lea.

Fig. 3. *Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului* (1789)

Dicționar

cler – totalitatea preoților dintr-o țară
naziști – susținători ai ideologiei naziste
nobil – persoană care se distinge prin avere, funcție sau titlurile deținute
rang – poziție ocupată de cineva într-o ierarhie

Idei principale

Drepturile omului sunt acele drepturi pe care le are orice ființă umană și care îi permit să ducă o viață demnă, liberă și împlinită. Ele sunt înscrise în documente, legi și tratate internaționale. Între acestea, cea mai cunoscută, dar și cea mai importantă, este *Declarația Universală a Drepturilor Omului*. La 20 noiembrie 1989 a fost semnată și *Convenția ONU privind Drepturile Copilului*.

Exersează

I. Istoria ne oferă multe exemple de personalități care au luptat pentru respectarea drepturilor omului. Împreună cu colegul de bancă, alegeți una dintre personalitățile din imaginile de mai jos, documentați-vă cu ajutorul internetului și completați, pe caiet, un tabel după modelul propus.

Fig. 5. George Washington
(1732-1799)

Fig. 6. Martin Luther King Jr.
(1929-1968)

Fig. 7. Nelson Mandela
(1918-2013)

Fig. 8. Doina Cornea
(1929-2018)

Date biografice	Abuzurile împotriva cărora a luptat	Cine a comis acele abuzuri?	Cum a luptat?	Ce a obținut?
Data și locul nașterii: ... Cetățenie: ... Părinți și educație: ...	...	...	...	...

II. Realizează legătura corectă dintre drepturile din prima coloană și obligațiile din cea de-a doua coloană.

1. Libertatea conștiinței	a. Datoria de a merge la școală
2. Libertatea presei	b. Datoria de a munci
3. Dreptul la un mediu curat	c. Datoria de a mă informa corect
4. Dreptul la educație	d. Datoria de a respecta alegerile celorlalți
	e. Datoria de a îngriji mediul înconjurător

III. Redactează un eseu despre posibilele efecte ale încălcării dreptului la educație în cazul tău, respectând planul de mai jos.

1. Cine ar putea încălca acest drept?
2. Cum ar face asta?
3. În ce scop ar face asta?
4. Care ar fi efectele pe termen scurt?
5. Dar pe termen lung?
6. Cum poți lupta împotriva unei astfel de încălcări?

IV. Citește, împreună cu colegul de bancă, textele de mai jos și răspunde, pe caiet, la cerințe.

Anne Frank a fost o fetiță din Olanda, de origine evreiască. Ea a ținut un jurnal al perioadei 1942-1944, în care împreună cu familia ei s-a ascuns de naziștii care îi vânașu pe evreii din teritoriile ocupate de Germania hitleristă. În cele din urmă, familia a fost găsită și trimisă în lagăre de exterminare. Anne Frank a ajuns în lagărul de la Bergen-Belsen, unde a și murit. Tatăl ei, Otto Frank, care a supraviețuit, i-a publicat jurnalul în anul 1947.

„Sâmbătă, 11 iulie 1942 (...) leri-seară ne-am dus toți patru în biroul privat și am dat drumul la radio ca să ascultăm postul englezesc. Mi-a fost așa de teamă că ne-ar putea auzi cineva, încât l-am implorat literalmente pe tata să ne întoarcem sus. Mama mi-a înțeles frica și a venit și ea. Orice altceva am face, ne este foarte teamă că vecinii ne-ar putea auzi sau vedea. Chiar din prima zi am cusut draperiile.”

Din Jurnalul Annei Frank

1. Cine a fost Anne Frank?
2. Ce drepturi crezi că i-au fost încălcate? Enumeră-le.
3. De ce se temea Anne Frank? Ce s-a întâmplat cu ea?
4. De ce este important să ne amintim de povestea Annei Frank?

V. Filmele amintite mai jos sunt inspirate din cazuri reale. Ele evidențiază situații grave de încălcare a drepturilor omului. Alege unul dintre ele și vizionează-l în timpul liber. Apoi realizează un eseu în care să povestești întâmplările vizionate. Enumeră cazurile de încălcări ale drepturilor omului descoperite. Propune soluții pe care personajele din film le-ar fi putut folosi pentru a preveni încălcarea drepturilor omului, așa cum sunt ele prezentate în film. Citește eseuul tău colegilor de clasă. Dezbateți soluțiile propuse.

Fig. 11. Filme inspirate din cazuri reale de încălcări ale drepturilor omului, de la stânga la dreapta: Lista lui Schindler, 1993; Hotel Rwanda, 2004; Moartea domnului Lăzărescu, 2005; Cardinalul, 2019

Fig. 9. Dreptul la educație, un drept fundamental al copiilor

Fig. 10. Anne Frank (1929-1945)

Lecția 2. Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare

Document

„O formă de guvernământ, chiar dacă atinge perfecțiunea, nu este decât un rău necesar; dacă este imperfectă, este un rău care nu poate fi îndurat.”

Thomas Paine (1737-1809), filozof

Termeni-cheie

- formă de guvernământ
- monarhie (absolută, constituțională)
- regim politic
- republică (prezidențială, semiprezidențială, parlamentară)

Știi că...

...San Marino este considerată cea mai veche republică din lume? A fost înființată, conform tradiției, în anul 301 d.H., dar a devenit stat independent abia în sec. al XIII-lea.

...România a fost o monarhie constituțională în perioada 1866-1947? La conducerea ei s-a aflat Dinastia de Hohenzollern-Sigmaringen, de origine germană, prin Carol I (domn – 1866-1881; rege – 1881-1914); Ferdinand I (1914-1927); Carol al II-lea (1930-1940) și Mihai I (1927-1930, 1940-1947).

Fig. 1. Carol I (1866-1914), primul rege al României

Reține

Statele existente astăzi în lume se diferențiază, în principal, prin forma de guvernământ și regimul politic. **Forma de guvernământ** reprezintă modul în care este desemnat conducătorul statului, în timp ce **regimul politic** se referă la modul în care este condus statul.

Evoluția politică a umanității a dus la apariția a două forme de guvernământ, pe care le întâlnim pe toate continentele: **monarhia** și **republica**.

Monarhia este forma de guvernământ în care conducătorul statului (împărat, rege, principe etc.) moștenește funcția sau o obține prin alegeri și o deține tot restul vieții. Dacă ne raportăm la felul în care se obține funcția, monarhia poate fi ereditară, electivă ori electiv-ereditară, iar dacă avem în vedere puterea deținută de un monarh, putem avea monarhii absolutiste sau constituționale.

- *Monarhia ereditară* este tipul de monarhie în care puterea se moștenește de membrii aceleiași familii care formează o dinastie. În trecut, o întâlneam în state ca Franța, Rusia, Imperiul Otoman și România. Astăzi o regăsim în state precum Marea Britanie, Spania, Țările de Jos, Belgia, Japonia sau Maroc.

- În cadrul *monarhiei electivă*, funcția este obținută prin alegeri. Acest lucru se întâlnea în trecut în Sparta (Grecia antică), Imperiul Romano-German sau Polonia. În prezent, doar Vaticanul mai este o monarhie electivă.

- Un tip de monarhie care îmbină caracterul ereditar cu cel electiv este *monarhia electiv-ereditară*, întâlnită și în Țările Române începând cu secolul al XIV-lea, unde domnul era ales de Sfatul Domnesc, cu condiția ca el să fie de „os domnesc”.

- *Monarhia absolută* se distinge prin faptul că monarhul deține puterea absolută. Regele Franței, Ludovic al XIV-lea (1643-1715), și țarul Rusiei, Petru I cel Mare (1682-1725), sunt două exemple în acest sens. În prezent, monarhia absolută există în state precum Arabia Saudită, Oman sau Brunei.

- În cadrul *monarhiei constituționale*, puterile monarhului sunt limitate prin legea fundamentală. În prezent, o întâlnim în state ca Marea Britanie, Suedia, Norvegia, Luxemburg, Japonia sau Islandia.

Însă nu toate monarhiile care au Constituție sunt constituționale, deoarece, în unele cazuri, aceasta nu limitează puterile monarhului, ci reprezintă doar o modalitate de a reafirma puterea absolută a acestuia (de exemplu: Arabia Saudită).

Republica este acea formă de guvernământ în care șeful statului este ales și deține funcția pentru o perioadă limitată de timp.

În funcție de atribuțiile oferite de constituție președintelui, republica poate fi: prezidențială, parlamentară și semiprezidențială. Președintele este ales direct de popor (SUA, Franța, România), ori de parlament (Germania, Italia, Ungaria).

- Dacă în cazul *republicii prezidențiale* puterea executivă aparține în cea mai mare măsură președintelui (SUA, Franța, Argentina, Mexic, Brazilia, Filipine etc.), în cazul celei *parlamentare*, aceasta aparține preponderent prim-ministrului, care răspunde în fața parlamentului, în timp ce președintele are atribuții pur formale (Germania, Italia, India, Israel, Ungaria etc.).

- *Republica semiprezidențială* este tipul de formă de guvernământ în care atribuțiile sunt împărțite între guvern și președinte. Conform Constituției din 1991, România dispune de un astfel de sistem.

Regimul politic sau modul în care este condus un stat poate fi în acord cu dorințele și nevoile poporului (*democrație*) sau după bunul plac al unei persoane sau al unui grup de persoane (*dictatură*).

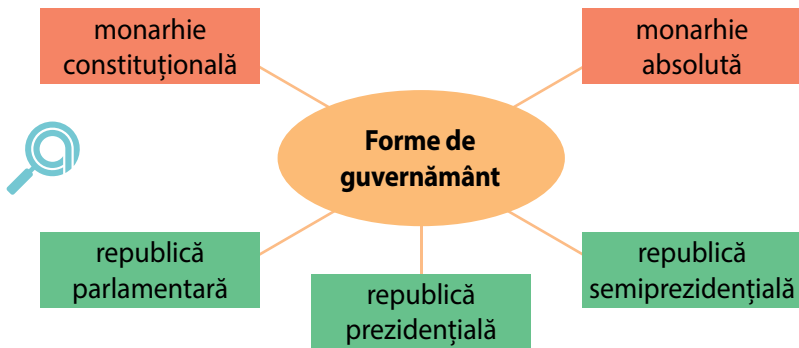

Fig. 2. Forme de guvernământ

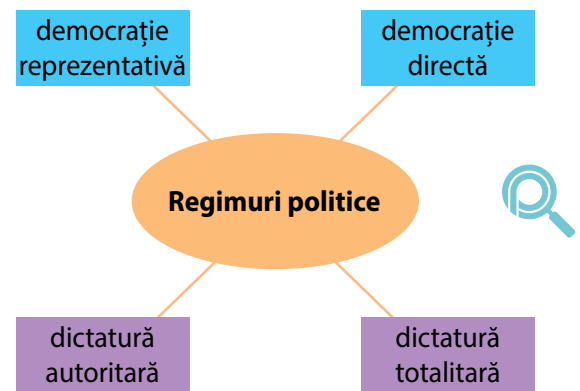

Fig. 3. Regimuri politice

Democrația a apărut la Atena (fig. 4), în secolul al V-lea î.H. Cuvântul *democrație* provine din limba greacă și înseamnă „puterea poporului”. Așadar, într-o democrație, puterea aparține poporului, care o folosește pentru a crea un stat în care sunt respectate drepturile tuturor cetățenilor. Conducătorii sunt desemnați în urma unor alegeri libere, pentru mandate limitate în timp, și răspund în fața cetățenilor pentru faptele lor. Ea poate fi directă sau reprezentativă.

- Într-o *democrație directă*, puterea aparține poporului, care o exercită în mod direct. O întâlnim în Confederația Elvețiană și o serie de state americane (California, Colorado sau Arizona).

- *Democrația reprezentativă* se remarcă prin faptul că poporul își încredințează puterea unor reprezentanți aleși pe o perioadă determinată. Dacă în trecut o întâlneam în cazul Republicii Romane, astăzi este prezentă în state precum Franța, Italia, Spania, România, Chile, Columbia, Israel etc.

Dictatura are, de asemenea, origini antice. Termenul *dictator* provine din Roma antică, unde desemna o magistratură. În vremuri extrem de grele, unul dintre cei doi consuli, cu aprobarea Senatului, alegea un dictator dintre foștii magistrați sau chiar pe celălalt *consul* pentru a conduce statul, cu puteri depline, pentru o perioadă de șase luni. Astăzi, prin dictatură se înțelege un regim politic în care puterea este deținută în mod *ilegitim* de o persoană sau un grup restrâns de persoane.

Fig. 4. Atena, locul de naștere a democrației

Dicționar

consul – magistrat al Republicii Romane ales de popor pentru a conduce statul timp de un an
legitimitate – dreptul de a deține o autoritate, o putere

Fig. 5. Nicolae Ceaușescu, dictator al României în perioada 1965-1989

• În **dictatura autoritară**, puterea aparține unei persoane sau unui grup restrâns de persoane care o folosesc după bunul plac, instituțiile statului sunt controlate, drepturile și libertățile cetățenilor nu sunt respectate, există un partid unic și cenzura (Federația Rusă, Belarus, Azerbaidjan, Kazahstan, Siria, Afganistan, Iran, Venezuela, Egipt etc.).

• În cazul **dictaturii totalitare**, apărută după Primul Război Mondial, dictatorul deține întreaga putere, care se întemeiază pe o ideologie (comunism, fascism și nazism). În plus, are toate caracteristicile dictaturii autoritare, cărora li se adaugă controlul total asupra societății (idei, gânduri, viață privată etc.), în numele creării unui „om nou”, prin teroare extremă. O întâlnim la URSS (1922-1991), Italia fascistă (1922-1943), Germania nazistă (1933-1945), România (1948-1989), Republica Populară Chineză, Coreea de Nord, Vietnam și Cuba.

Ideii principale

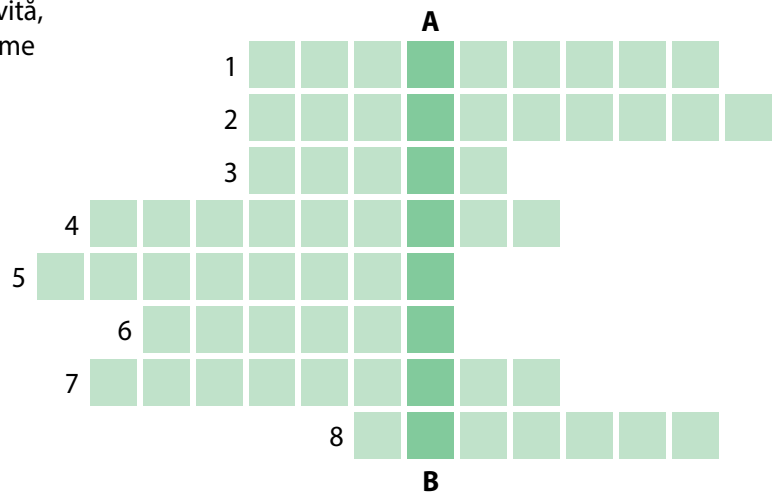
Statele lumii se diferențiază, din perspectiva organizării lor, prin **forma de guvernământ** și **regimul politic**. Forma de guvernământ se referă la modul în care ajunge o persoană să conducă un stat, iar regimul politic are în vedere modul în care este condus un stat. Există două forme de guvernământ (monarhia și republica) și două tipuri de regimuri politice (democrația și dictatura).

Exersează

I. Completează, pe caiet, rebusul cu informația potrivită, folosind sugestiile oferite, pentru a afla numele unei forme de guvernământ din România în perioada 1866-1947.

1. Cea mai veche republică din lume
2. Regim politic în care puterea aparține poporului
3. Oraș-stat din Grecia antică în care a apărut democrația
4. Tip de monarhie în care tronul se moștenește
5. Magistrat din Roma antică ales pentru un mandat de șase luni
6. Șeful statului într-o monarhie
7. Stat condus de un președinte
8. Stat european condus de un dictator autoritar

II. Caută detalii online și completează, pe caiet, un tabel asemănător.

Țară	Formă de guvernământ	Regim politic
România		
Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord		
Statele Unite ale Americii		
Arabia Saudită		
Coreea de Nord		

III. Scrie, pe caiet, câte două exemple de state din lumea contemporană, pentru fiecare tip de formă de guvernământ.

Monarhie ereditară	Monarhie electiv-ereditară	Monarhie electivă	Republică parlamentară	Republică prezidențială	Republică semiprezidențială
...	...	...	...	...	...

IV. Dezbateți, pe echipe formate din patru-cinci membri, textul de mai jos. Extrageți din el avantajele pe care le prezintă democrația în raport cu dictatura.

„Nu este deloc greu să arătăm că cea mai bună formă de guvernare care poate fi concepută este aceea în care suveranitatea – sau puterea supremă care decide în ultimă instanță – este atribuită întregii comunități în ansamblul ei; fiecare cetățean nu doar că are un cuvânt de spus în exercitarea acestei suveranități supreme, ci este chemat, cel puțin ocazional, să ia parte efectiv la guvernare prin exercitarea personală a unei funcții publice, locală sau centrală.”

John Stuart Mill, *Despre guvernarea reprezentativă*

V. Alege răspunsul care descrie cel mai bine sensul fiecărui citat propus.

1. „...adică guvernarea poporului de către popor, pentru popor, să nu dispară de pe fața Pământului.”

Abraham Lincoln, *Din discursul de la Gettysburg* (1863)

- a. democrația;   b. dictatura autoritară;   c. dictatura totalitară.

2. „Regele conduce, dar nu guvernează.”

Principiu al monarhiei britanice formulat prin *Legea Drepturilor* (1689)

- a. monarhia absolutistă;   b. monarhia constituțională;   c. dictatura autoritară.

3. „După mine, potopul!”

Afirmație atribuită regelui Franței Ludovic al XV-lea (1715-1774)

- a. monarhia absolutistă;   b. monarhia constituțională;   c. dictatura totalitară.

4. „Un popor, un stat, un conducător!”

Slogan utilizat în Germania nazistă (1933-1945)

- a. dictatura autoritară;   b. monarhia constituțională;   c. dictatura totalitară.

5. „Prin el și cu el vom învinge!”

Citat din biografia oficială a mareșalului Antonescu, dictator al României în perioada 1940-1944

- a. dictatura autoritară;   b. monarhia absolutistă;   c. dictatura totalitară.

VI. Găsește pentru fiecare termen din coloana A definiția corespunzătoare din coloana B, după *modelul 1 – c.*

A

B

1. Democrație directă

a. Tip de regim politic în care puterea aparține unei persoane sau unui grup restrâns de persoane, care o folosesc după bunul plac.

2. Dictatură autoritară

b. Tip de regim politic apărut după Primul Război Mondial, în care dictatorul are o putere totală, care se întemeiază pe o ideologie (comunism, fascism și nazism).

3. Democrație reprezentativă

c. Tip de regim politic în care puterea aparține poporului și este exercitată în mod direct de către acesta.

4. Dictatură totalitară

d. Tip de regim politic în care puterea aparține poporului, care o încredințează unor reprezentanți aleși pentru o perioadă fixă de timp.

e. Tip de regim politic în care puterea aparține poporului, care o folosește în mod direct prin intermediul unor reprezentanți numiți.

Lecția 3. Constituția României

3.1. Structura Constituției

Document

„În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.”
Constituția României, Art. 1, alin. 5

Termeni-cheie

- Constituție
- legi
- referendum
- prevederi constituționale

Reține

Începând cu Epoca modernă, statele lumii au început să fie conduse pe baza unei legi scrise, numită și **lege fundamentală**, care stabilește toate normele după care poate fi guvernat un stat. Așadar, *constituția* stabilește forma de guvernământ, regimul politic, instituțiile statului și felul în care funcționează, drepturile și obligațiile cetățenilor și alte aspecte importante pentru existența și buna funcționare a unei țări.

Constituții scrise au existat și în Antichitate, în Atena sau Republica Romană (*Legile celor XII table*), dar prima constituție scrisă din Epoca modernă a apărut în 1787, în America de Nord. Pe baza acesteia au luat naștere Statele Unite ale Americii. A urmat Constituția Franței, în 1791.

Astăzi, toate statele lumii sunt conduse pe baza unei constituții. Unele state, precum Marea Britanie, au o constituție *cutumiară*, alcătuită din legi scrise, dar și nescrise (cutume politice). Însă majoritatea constituțiilor există sub forma unui text legislativ scris și unic.

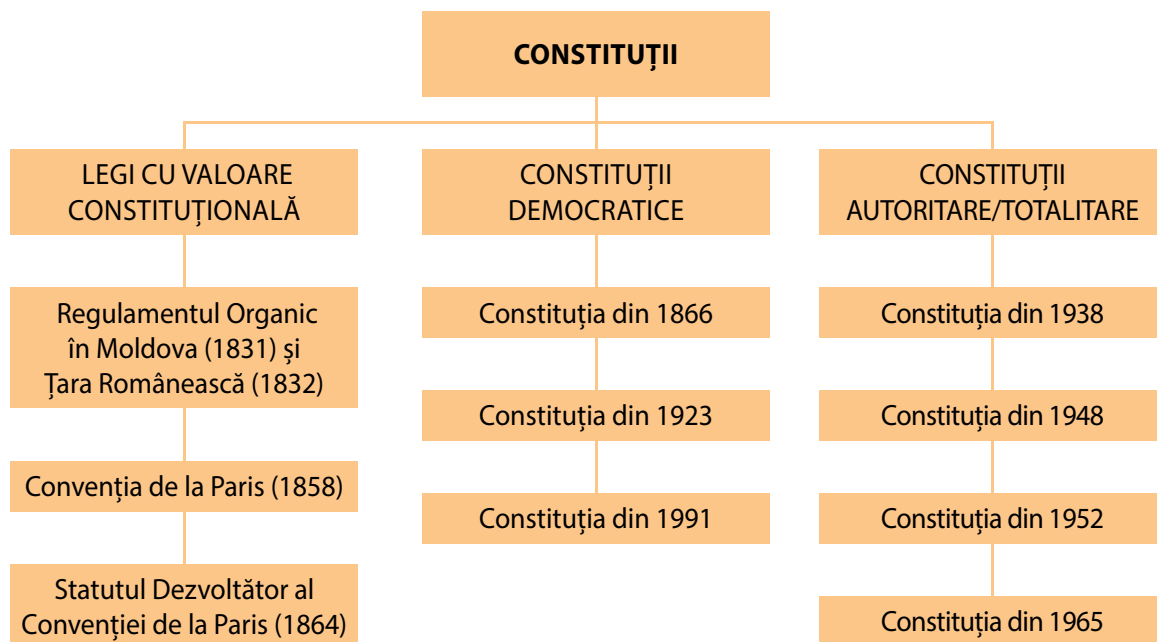

Fig. 1. Constituțiile din istoria românilor

Revoluția din Decembrie 1989 a dus la căderea regimului totalitar comunist al lui Nicolae Ceaușescu. Drept urmare, România avea nevoie de o nouă lege fundamentală care să organizeze statul pe baza valorilor democratice. Constituția a fost redactată de *Adunarea Constituantă*, care a aprobat-o la 21 noiembrie 1991. Pentru a intra în vigoare, noua lege trebuia aprobată și de către popor, prin *referendum*, care a fost organizat la 8 decembrie 1991 (fig. 2). Din 10 948 468 de cetățeni cu